

Davranışsal Coğrafya

Editörler:

Doç. Dr. Nurettin ÖZGEN • Doç. Dr. Seyit COŞKUN

Editörler: Doç. Dr. Nurettin ÖZGEN - Doç. Dr. Seyit COŞKUN

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

ISBN 978-625-7880-60-2

DOI 10.14527/9786257880602

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş. ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Eylül 2020, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Davranış ve coğrafya kavramları birbirini etkileyen, içerimleyen, tamamlayan ve dolayısıyla üreten, bireye özgü bilişsel ve duygusal niteliklerin mekânsal ve yer ölçekli bir kesişim ve yansıma pratikleri olarak tanımlanabilir. Davranış kavramı bilişsel eksenli olmakla birlikte duygudan da arınmış ya da uzak ve bağımsız değildir. Dolayısıyla bilişsel ve duygu katışımlı pratikler davranışı betimlerken, bu pratiklerin gerçekleştiği çok boyutlu duyuşsal form ve anlamların bulunduğu mekan ve yere dair rollerin de yer aldığı, insana ilişkin tüm etkileşim ve pratikler ise coğrafyadır ya da coğrafyayı temsil eder. O halde davranışsal coğrafya; “mekan ve yere bağlı gerçekleşen insana dair bilişsel ve duygusal eksenli tüm algı, tutum ve pratiklerin analiz edilmesi” şeklinde tanımlanabilir. Bu tanımlama, farklı paradigmatik yaklaşımlara göre insanın çevre, *ortam*, *yer* ya da *uzama* yönelik geliş(tiril)en etkileşimlerin farklı perspektiflerle sorgulanabilir ve buna ilişkin yeni boyut ve anlamlar da yüklenerek/kazanarak tanımlanabilir. Örneğin çevresel determinist bir yaklaşımla insan ile çevre ya da ortam ilişkisinin analiz edilmesi daha çok bilişsel temelli bir yaklaşımdır. Buna karşın *hümanist* bir yaklaşımla kişinin (doğduğu, büyüdüğü ya da yaşadığı yere olan duygusal hassasiyet ve yakınlığı vs) *yer bağlılığı*, *yer aidiyeti*, *yer sevgisi* veya *yer kimliğinin* analizi ise duygusal yakınlık ve sahiplenme güdülerinin açıklanarak tanımlanmasıdır. O hâlde, bireyin bilişsel ve duygusal temelli yaklaşımlar üzerinden tematik anlamın (*mekâna*, *yere*, çevreye, *ortama*, *uzama* yönelik) ilişkisel analizi, aynı zamanda davranışsal coğrafyanın da tanımlanması anlamına gelmektedir. Davranışsal coğrafya yaklaşımı özünde üç temel bileşen üzerinden anlam bulmaktadır: *Biliş*, *duygu* ve *çevre* (*ortam*, *mekân*, *uzam* ya da *yer* olarak da tanımlanabilir). Bu üç kavramın arka mecrasında yer alan ve birçok ilişkisel anlam ve süreçlere etki eden farklı unsurlar da bulunmaktadır. Örneğin bireyin sahip olduğu bilişsel düzey, sosyoekonomik durum ya da belirli bir ideolojik görüş üzerinden çevreye, ortama, yere, mekâna ya da *uzama* yüklediği anlamlar değişebilmektedir. Bu anlamlar, bilişsel eksenli üretimlerin yanı sıra; duygusal anlam ve belirli formlar şeklinde de tezahür edebilmektedir. Kendini hiçbir yere ait hissetmeyen kimseler/ yer-sizler veya tam aksine bireyin belirli bir *yer aidiyeti* veya *yer kimliğine* ilişkin davranışlarda ise, maddi etkenlerden ziyade, manevi unsurların etkin olduğu ve coğrafyanın da bu tür duygu/manevi eksenli davranışlarla geçişkenlikler göstermesi örnek verilebilir.

Davranışsal coğrafya yaklaşımı, -her ne kadar bilimsel tanımlama olarak coğrafya üzerinden ifade edilse de- aslında, çoğunlukla disiplinlerarası çalışmaların yapıldığı bir alan olarak dikkat çekmektedir. *Davranışsalcılık* yaklaşımından hareketle; siyaset bilimi ve uluslararası ilişkilerden beşeri coğrafyaya, mimarlık, sosyal psikoloji, iktisat, işletme ve turizm alanından, filoloji, halkbilim, etnik ve dinsel alan çalışmalarına kadar birçok alanda davranışsal eksenli tematik araştırmalar yapılmaktadır. Davranışsalcılık yaklaşımının ana aksı “*davranış*” kavramı olmakla birlikte, davranışı veya eylemi anlamlandıran ve eylemin arka planını aydınlatmak adına; *biliş*, *algı*, *tutum*, *imaj* gibi

kavramların da dâhil olduğu daha geniş bir pencereye ihtiyaç vardır. İşte *davranışsal coğrafya yaklaşımı* tam da bu bağlam ekseninde; davranışın coğrafi mekân (*mekân* kavramı yerine *yer, ortam, çevre* ya da *uzamı* da değerlendirmeye dâhil etmek mümkün) ile ne türden bağıntısal etkileşim ve niteliklere sahip olduğu ve bu niteliklerin dayandığı nedenlerin ve sonuçların analizine odaklanır. Davranışsal coğrafya yaklaşımı, diğer birçok paradigmatik yaklaşım gibi, esin kaynakları farklı olmakla birlikte, esasen 20. yüzyılın ortalarına tekabül eder. Batı dünyasında, özellikle Amerika Birleşik Devletleri menşeli bir yaklaşım olarak salt bilişsel odaklı bir bilgi üretim tasarımı olarak coğrafyada özellikle 1960'lı yıllardan itibaren önemli bir rağbet görse de, kısa süre sonra bu ilginin azaldığı ve buna karşın daha yoğun geçişkenliklerin ve etkileşimlerin alan bulduğu farklı paradigmatik yönelimlere (eleştirel beşeri coğrafya gibi) ilgi kaymıştır. Dolayısıyla coğrafyadaki etkin serüveni pek uzun sürmediği ve beklenen ilgiyi görmediği de açıkça görülebilmektedir. Buna karşın farklı disiplinlerin ortak ilgi alanı olarak popülerlik kazandığı da söylenebilir. Bu farklı ve çoklu bakış açısıyla disiplinlerarası davranışsal yaklaşımı odağına alan çalışmaların yapılması, toplumsal gelişime kaynaklık edecek önemli bilimsel araştırmalarla devam edilmektedir. Bu kapsamda, yedi (7) farklı üniversitede ve dört farklı disiplinde (coğrafya, mimarlık, psikoloji ve felsefe bölümlerinde) görev yapan akademisyenler tarafından hazırlanan bu kitap, davranışsal coğrafya ile ilgili tematik okumalara ihtiyaç duyan okuyucular için farklı bir bakış açısı ve ilgi alanı sunmaktadır. On üç (13) bölümden oluşan bu akademik kitabın hazırlanmasındaki temel amaç, hacimli bir kaynaktan ziyade, davranışsal coğrafya yaklaşımının özünü ve kapsamını okuyucuya sunmak ve bu alanla ilgili özellikle gençlerde belirli bir bilimsel yaklaşımın görünürlüğünü ve farkındalığını yaratmaktır.

Kitabın *ilk bölümünde*, davranışsal coğrafya yaklaşımının kapsam ve muhtevasını oluşturan temel kavramlara (*biliş, algı, imaj, tutum, mekân, yer, uzam, uzay vs*) yer verilmektedir. Amaç, davranışsal yaklaşımın paradigmatik alt yapısını ve ilişkisel niteliğe sahip kavramları daha iyi anlatmak ve bu yaklaşımın hangi temel kavramlar üzerinden bina edildiğini okuyucuya sarıh ve anlaşılır bir şekilde aktarmaktır. Bu bölümde davranış kavramı ile davranışçılık ve davranışsalılık yaklaşımları arasındaki bağıntı detaylı bir şekilde incelenmiş ve aralarındaki bağıntı anlaşılabilir bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca, davranış kavramının tanımına ilişkin olarak, farklı bilim ve alt bilim alanlarıyla ilgili yapılan çalışmalara atıfta bulunularak aktarılmıştır.

İkinci bölümde, davranışsal coğrafya yaklaşımının ortaya çıkışı ve tarihsel gelişim seyrine ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Bir derleme niteliği taşıyan bu bölümde, daha çok davranışsal coğrafyanın öncü isimlerinden Peter R. Gould, Reginald G. Golledge, Robert J. Stimson, John Robert Gold vb. yazarların eserlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda, özellikle 20. Yüzyılın başında Batı toplumunda öne çıkan ve önem kazanan; toplumsal sorunlara bilimsel yaklaşım ve çözüm üretme çabalarının bir örneği olarak; Frankfurt Okulu'nun ileri sürdüğü argümanlar ve bu argümanlar çerçevesinde vücut bulan bilimsel yaklaşımların öncülük ettiği akademik ortamın üretim alanlarından biri de *davranışsalılık* ve *davranışsal coğrafya* yaklaşımının ortaya

çıkmasıdır. Bu kapsamda, öncelikle davranışsal coğrafyanın kapsamı, tematik yönelimi ve temel argümanları, davranışsal coğrafyaya yöneltilen eleştiriler, Batı dünyasından bazı davranışsal coğrafya çalışmaları ve davranışsal coğrafyanın Türkiye'deki gelişimiyle ilgili bazı çalışmalara örnekler verilmiş ve paradigmatik yaklaşımın daha sarıh ve okuyucular açısından daha anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir.

Üçüncü bölümde, "birey ve davranışta bölgesel farklılıklar" konusu yer almaktadır. Bireyin sahip olduğu davranışların coğrafi alan ve bölgelere göre ne tür değişiklikler gösterdiği ve bu bağlamda, sınıflandırılan kültürlerin de bireycilik ve toplulukçuluk ilişkisi üzerinden (ben ya da topluluk merkezli eğilim ya da davranış pratiklerine göre) ilişkisel özelliklere yer verilerek, teferruatlı analizler yapılmaktadır. Ayrıca kişilik özelliklerinin sınıflandırılması, kişilik özellikleri ve kültürel yönelimlerde ulusal ve uluslararası farklılıklar, kültür ve kişilik, farklılıkların davranışsal sonuçları gibi alt başlıklarla da yine coğrafi unsurların kültür ve davranış ilişkilerinin ne tür bağıntısal özelliklere sahip oldukları çeşitli örnekler verilerek açıklanmıştır. Türkiye bağlamı üzerinden de kişilik özellikleri ve kültürel yönelimler açısından, davranış- coğrafya bağıntısı çeşitli örnekler verilerek açıklanmaktadır.

Dördüncü bölümde, "Kamusal bir mekân olarak İzmir Kültürpark'ın anlam ve temsilleri" adlı uygulamalı bir alan çalışmasına yer verilmiştir. Bu bölümde amaç; İzmir metropol şehrinin merkezinde yer alan Kültürpark'ı ziyaret eden, dinlenen ya da ekonomik ve sosyokültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde görev alan katılımcıların yanı sıra; Kültürpark alanıyla ilgili konularda görevli ve aynı zamanda uzman olan kişilerin görüş ve düşüncelerinden hareketle, Kültürpark'ın değişimi, amaç dışı kullanım ve gerçekleştirilen hizmetlerle ilgili derinlikli analizlere yer verilmektedir. Bu bağlamda, yer kimliğinin bireysel ve toplumsal boyutları, yerin anlamları: benlik, çevre ve diğerleri, kamusal bir mekân olarak kent parkları ve topluluk duygusuna yer verilmektedir. Ayrıca İzmirililer için Kültürpark'ın anlamı ve temsilleri, Kültürpark'ın tarihi ve kuruluş amaçlarına ilişkin bilgiler ve uzmanlar açısından İzmir Kültürpark'ın anlamı: Kültürpark Çalıştay (2018) gibi başlıklarla, derinlikli bir örnek saha çalışmasından oluşmaktadır.

Beşinci bölümde, cinsiyetçi bağlam üzerinden bilişsel ve davranışsal coğrafya yaklaşımının kapsamlı bir analizi yapılmıştır. Bu bağlamda, bilişsel ve davranışsal coğrafya çalışmalarında cinsiyet farklılıkları nasıl ve hangi açılardan ele alındığı, mekânsal yetenek türleri ve değişen stratejiler bağlamında mekânsal algı, zihinsel döndürme/rotasyon, mekânsal görselleştirme, dinamik mekânsal yetenek, nesne yeri belleği gibi ölçme pratiklerine de yer verilerek cinsiyetin bilişsel ve davranışsal bağlamına yer verilmiştir. Bu tematik varyantlarla esasen cinsiyetçi bağlam üzerinden ve kısmen de yaş kategorilerinin dâhil edilmesiyle katılımcıların yaş grupları arasındaki bilişsel ve davranışsal farklılıklar irdelenmiştir. Bu verili açıklamalara ek olarak, coğrafi davranış ve bilişte cinsiyet farklılıkları hangi teorilerle ve nasıl açıklandığına ilişkin olarak çeşitli kuramsal yaklaşımlara da yer verilmiş, çeşitli alt başlık ve tematik değişkenlerle konuya derinlikli bir kapsam kazandırılmıştır.

Altıncı bölümde, bilişsel haritalarla ilgili hazırlanan ve insanların gündelik yaşam pratiklerinde, mekâna ilişkin bilgi ve eylemleri nasıl algıladıkları ve bunların nasıl imaj formuna evrildiklerine yer verilmektedir. Bu bağlamda bilişsel haritaların nasıl oluştukları gelişim aşamalarıyla birlikte detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Bilişsel haritaların analiz edilmesi ve bilişsel haritaları şekillendiren değişkenlere göre, iki örnek üzerinden konu derinlikli bir şekilde anlatılmaktadır. Ayrıca çeşitli örnek çalışmalarda kullanılan bilişsel harita örneklerine yer verilerek, konunun anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir. Özellikle bilişsel harita çizimine ilişkin olarak katılımcılara yöneltilen; “İzmir ili, İzmir şehri ve İzmir şehir merkezi” bilişsel haritalarının çizimlerinin değerlendirilmesiyle elde edilen verilerle, bilişsel harita kavramı detaylı bir şekilde anlatılmaktadır.

Yedinci bölüm, “zaman-coğrafyası” adıyla vücut bulan ve zaman-mekân birliğine hareket kavramıyla ilişkilendiren Hägerstrand’in çalışmalarına odaklı bir şekilde birey, zaman-mekân ve hareket” bağıntısının muhtevasını içermektedir. Hägerstrand’in zaman-coğrafyası perspektifinin en temel özelliği, yukarıda verilen dörtlü kavramın (zaman, mekân, birey ve hareketin) aynı kavramsal çerçevede değerlendirilmesidir. Bu dörtlü temel kavramlardan özellikle zaman ve mekânın (ya da zaman-mekânın) birbirinden ayrı ve bağımsız birer kavramsal kategori değil de, birbirini içerimleyen, tamamlayan bir form şeklinde tezahür ettiğine odaklanmaktadır. Konuyla ilgili olarak; Nisshinde (Japonya) yaşayan hane halkı üyelerinin günlük zaman-mekân güzergâhları ve bir diğer örnekte ise; Pekin’de (Çin) kentsel mekâna ilişkin farklı sosyoekonomik yapılar (*danwei* sisteminden, *xiaoqu* sistemine geçişi) arasındaki değişimlerin, bireylerin zaman-mekânsal pratiklerindeki yansımaları analiz edilmektedir.

Sekizinci bölüm, “seyahat davranış modelleri” başlığı altında, insanların seyahat davranışlarının modellenmesine ilişkin yaklaşımlar ve bu bağlamda gelişen turların, seyahatlere yönelik önceliklerin yanı sıra; bunların sınıflandırılması ve hane halkının davranışlarının ne tür pratikler gösterdiklerine (yaş grupları ya da ailelerin sahip oldukları çocuk sayısı gibi) ilişkin açıklayıcı bilgilere yer verilmektedir. Seyahat davranış modellerine ilişkin faaliyetler oldukça kapsamlı olduğundan, bu faaliyetlerin sınıflandırılmasına yönelik çalışmalara da yer verilmektedir. Ayrıca gerçekleştirilen seyahatlere ilişkin süreçler, ekonomik durum ve ulaşım imkânları, gidilecek yerin uzaklığı, tarihi, politik ve kültürel ilişkiler, seyahat modelleme örneklerinin analizi, bu tür modellerin gelişiminde etkili olan sosyal ağların özellikleri, sosyal faaliyetlere katılım gibi sosyal faaliyet ve seyahat davranışı ilişkisi üzerinden, konu etrafıca açıklanmaktadır.

Dokuzuncu bölümde, “davranışlarımızı yönlendiren anlam ve değerlerin mekânla ilişkisi” adını taşımaktadır. Çevre ve mekânın, insanların karakterlerini, davranış biçimlerini, sosyal ilişkilerini ve toplumsal yapılarını nasıl ve ne derecede etkilediği ve buna ilişkin bilginin nasıl aracılık ettiği ele alındığı bu bölümde; “tinsel ile tenselin kesiştiği alan olarak coğrafya; anlam ve mekân (mekânın semantiği); anlamın tanımı, ifade özellikleri ve türleri; anlama ve anlamlandırmada uzamsal faktörler; anlamların

maddi taşıyıcıları: semboller; coğrafya ve sembolik anlatı; uzamsal yön ve düşünce yönü; soyut kavramları somutlaştıran doğal objeler; yaşadığımız dünyayı anlama ve anlamlandırma sorunsalı; bireylerin, çevre aracılığıyla kendi yaşamlarını anlamlandırma pratikleri ve örnekleri; bireylerin, kendi etkinlikleriyle çevreyi anlamlı kılma edimleri ve örnekleri; değerler dünyası; değerler tanımı, fonksiyonları, türleri ve değerlerin coğrafyası: evrensel değerlerin yöresel tezahürleri” şeklinde sıralanmaktadır.

Onuncu bölümde, “Yaratıcılığın Psikocoğrafyası” başlığı ile davranışsal yaklaşımın bilgi ve duygu etkileşimlerinin anlatılmaya çalışıldığı bir psikocoğrafya örneğidir. Davranışsal coğrafyanın muhtevasını içeren bu bölüm daha çok duygu yönelimli birecessümü ifade eder. Zihin dünyasına yüklenen ya da geçişler sağlayan bilişsel ve duygusal akışkanlık ve yönelimlerden hareketle, edebiyattan şiire, sanat ve psikolojiden çeşitli manzaraları ihtiva eden coğrafyalara kadar, birçok disipliner temanın ilgi alanına temas edilmekte ve anlatılara (bilişsel ve duyuşsal formlarla ilgili) oldukça derinlikli birecessüm kazandırılmaktadır. Örnek olarak; Winfried Georg Sebald ve Turgut Uyar’ın çalışmalarına yer verilmiş ve konunun daha sarıh ve anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir. Bu kapsamda, dikkat çeken temel kavramlardan biri de, modern kentin ilk kent gezgini olan flaneur ve flaneurün gündelik yaşam pratiklerine de odaklanılır. Özetle, edebi söylemler aracılığıyla merkeze taşınan duygu ve düşünce deryasının, anlam dünyasıylaecessümü anlaşılır bir dille anlatılmaktadır.

On birinci bölümde, “yapay zekâ ve davranışsal coğrafya” başlığı altında; insan-mekân ve davranış; coğrafya, insan ve mekân; insan ve teknoloji; turizm, coğrafya ve davranış; coğrafya ve teknoloji; yapay zekâ (yz); yapay zekânın hayatımızdaki yeri; yapay zekânın geleceğimizdeki yeri; coğrafi veriler ve çeşitlilikleri; sosyal medya ve paylaşımlar; tecrübeler; akademik çalışmalar; turizm şirketleri; turizm bakanlığı verileri; istatistik verileri; anket verileri; video ve resim paylaşımları; büyük veri; volume (hacim); variety (çeşitlilik); velocity (hız); value (değer); veracity (doğrulama); visualization (görsellik); makine öğrenimi; veri madenciliği; doğal dil işleme; derin öğrenme; değişimler ve ilişkileri; mekânın değişimi; zamanın değişimi; insanın ve teknolojinin değişimi ile yapay zekâ ve davranışsal coğrafya analizi alt başlıklarıyla davranışsal coğrafya pratiklerinin gelişiminde yapay zekânın etkileri ve tematik süreçlere ilişkin dönüşümleri etraflıca anlatılmaktadır.

On ikinci bölümde, çevresel estetik ve kentsel deneyim, başlığı altında; “çevresel estetik paradigma üzerinden kent okumalarının, eleştirel düşünmeyi üretken kılarak; kendi kendini denetleyen ve sürdürülebilir kılan yaşayan bir organizma olan mekânsal oluşumu kentsel deneyim yoluyla anlama ve yorumlama pratikleri içerdiği” belirtilmektedir. Çevresel estetik paradigmanda eleştirel düşünme, yorumbilim bağlamında bir “anlama ve yorumlama eylemi” olarak ele alınır; diğer bir deyişle gözlemlerden bir kavrayışa doğru anlam üretme etkinliği olarak, düşünülebilir. Yorumbilim döngüsel ilişkilerle anlam üretimini katmanlaştırdığı gibi, bireyin çevresiyle ilişkisini sürekli olarak zenginleştiren bir öznellik üretimine de açıklık getirir. Ayrıca, çevre-davranış

ilişkilerine fenomenolojik yaklaşım, estetik deneyim, anlatı olarak kentsel deneyim, çevresel estetik paradigma ve ilişkisel estetik alt başlıkları altında konu detaylandırılmaktadır.

On üçüncü bölümde, metodolojik bir yaklaşım olarak “fenomenoloji ve diyalektik” konusuyla ilgili olarak ileri sürülen çeşitli görüşlere yer verilmektedir. Öncelikle başlığı oluşturan iki kavramın etimolojik ve tarihsel gelişimlerine değinilmekte ve bilimsel bir yaklaşım olarak fenomenolojinin diyalektik ve hermeneutik varlık çözümlemesine yönelik ileri sürülen argümanlar açıklanmakta ve bu bağlamda, Hegel’in fenomenolojik- diyalektik yöntemine, Marx’ın diyalektik materyalizmine, Edmund Husserl’in fenomenolojik yöntemine dair açıklama ve gündelik yaşama ilişkin pratiklerden de örnekler verilerek, okuyucunun kolaylıkla özümseyebileceği açıklamalarda bulunmaktadır. Ayrıca Martin Heidegger’in fenomenolojik-hermeneutik varlık çözümlemesi, Jean-Paul Sartre’in fenomenolojik- diyalektik varlık çözümlemesi ve Hans-Georg Soeffner’in fenomenolojik- hermeneutik yaklaşımları da, fenomenolojik-yorumsamacı (yorumlayıcı) bilgi perspektifiyle açıklanmaktadır. Fenomen kavramından hareketle oluşturulan metodolojik yaklaşımın, diğer bir ifadeyle fenomenolojinin tarihsel süreçte farklı anlamlarda kullanıldığı ve gelişim gösterdiği sarih bir şekilde anlatılmaktadır.

Sonuç olarak bu kitap, başta coğrafya olmak üzere, tüm sosyal bilim alanlarında (sosyoloji, psikoloji, antropoloji, felsefe vd) öğrenim gören hem üniversite öğrencileri için, hem de sosyal bilim alanlarında görev yapan eğitimciler için bir kaynak kitap özelliği taşımaktadır. Yaklaşık bir yıl süren bir emeğin ürünü olan bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlara ve metnin redaksiyonuyla ilgili desteğini esirgemeyen Perva ÖZGEN’e de ayrıca teşekkür eder, eserin tüm okurlara faydalı olmasını dileriz.

Editörler

Doç. Dr. Nurettin ÖZGEN

ORCID No: 0000-0001-9191-1579

Doç. Dr. Seyit COŞKUN

ORCID No: 0000-0002-2491-7046

Eylül 2020, Ankara

Bölümler ve Yazarları

Editörler: Doç. Dr. Nurettin ÖZGEN - Doç. Dr. Seyit COŞKUN

1. Bölüm: Davranışsal Coğrafyada Temel Kavramlar

Doç. Dr. Nurettin ÖZGEN - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9191-1579

2. Bölüm: Davranışsal Coğrafya Yaklaşımı ve Tarihsel Gelişimi

Doç. Dr. Nurettin ÖZGEN - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9191-1579

3. Bölüm: Birey ve Davranışta Bölgesel Farklılıklar

Arş. Gör. Ece AKÇA - Ege Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7865-603X

4. Bölüm: Kamusal Bir Mekân Olarak İzmir Kültürpark'ın Anlam ve Temsilleri

Dr. Pelin KARAKUŞ AKALIN - Bağımsız Araştırmacı

ORCID No: 0000-0003-1633-5692

5. Bölüm: Bilişsel ve Davranışsal Coğrafyada Cinsiyetçi Bağlamlar

Dr. Öğr. Üyesi Ayla DENİZ - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5964-0131

6. Bölüm: Bilişsel Haritalar: Tanımı, Türleri ve Analizi

Dr. Öğr. Üyesi İlkay SÜDAŞ - Ege Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2778-7942

7. Bölüm: Zaman-Coğrafyası: Hägerstrand'de Birey, Zaman-Mekân ve Hareket

Dr. Öğr. Üyesi C. Erdem BEKAROĞLU - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0920-9225

8. Bölüm: Seyahat Davranış Modelleri

Prof. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU - Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1682-7438

Arş. Gör. Semih NARGÜL - Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8694-0981

9. Bölüm: Davranışlarımızı Yönlendiren Anlam ve Değerlerin Mekansal İlişkisi

Dr. Öğr. Üyesi Svıtlana NESTEROVA COŞKUN - Bartın Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4128-708X

10. Bölüm: Yaratıcılığın Psikocoğrafyası

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet UYSAL - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5928-0516

11. Bölüm: Yapay Zekâ ve Davranışsal Coğrafya

Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih ALAEDDİNOĞLU - Atatürk Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0430-9975

Prof. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1682-7438

12. Bölüm: Çevresel Estetik ve Kentsel Deneyim

Prof. Dr. Semra AYDINLI - İstanbul Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1131-5724

13. Bölüm: Fenomenoloji ve Diyalektik

Doç. Dr. Seyit COŞKUN - Ankara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2491-7046

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	ix

1. BÖLÜM

DAVRANIŞSAL COĞRAFYADA TEMEL KAVRAMLAR

Giriş.....	1
Davranışsal Coğrafyada Temel Kavramlar	7
Biliş (Cognition).....	7
Algı (Perception).....	9
İmaj (Image).....	13
Tutum (Attitude).....	18
Çevre-Ortam (Environment-Ambiance)	22
Mekân (Space)	24
Yer (Place)	29
Uzam ve Uzay	36
Davranış (Behavior)	37
Davranışsalcılık (Behavioralism)	42
Sonuç: Coğrafyadaki davranışsalcılığın hikâyesi nedir?	44
Kaynakça.....	46

2. BÖLÜM

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA YAKLAŞIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Giriş.....	53
Davranışsal Coğrafyanın Kapsamı ve Tematik Yönelimi	58
Davranışsal Coğrafya Yaklaşımı ve Tarihsel Gelişimi	62
Davranışsal Coğrafyanın Temel Argümanları	69
Davranışsal Coğrafya Yaklaşımına Yöneltilen Eleştiriler.....	73
Batı Dünyasından Bazı Davranışsal Coğrafya Çalışmaları	75
Türkiye'den Bazı Davranışsal Coğrafya Çalışmaları.....	78
Sonuç Yerine	82
Kaynakça.....	83

3. BÖLÜM

BİREY VE DAVRANIŞTA BÖLGESEL FARKLILIKLAR

Giriş.....	91
Kültürlerin Sınıflandırılması.....	92
Kültürlerin Sınıflandırılması: Bireycilik ve Toplulukçuluk.....	93
Kişilik Özelliklerinin Sınıflandırılması	95
Kişilik Özellikleri ve Kültürel Özelliklerde Ulusal ve Uluslararası Farklar	97
Kültür ve Kişilik.....	102
Farklılıkların Davranışsal Sonuçları	103
Coğrafi Özelliklerin Kişilik ve Kültüre Etkisi.....	107
Türkiye'nin Kişilik Özellikleri ve Kültürel Özellikler Açısından İncelenmesi	109
Sonuç Yerine	112
Kaynakça.....	112

4. BÖLÜM

KAMUSAL BİR MEKÂN OLARAK İZMİR KÜLTÜRPARK'IN ANLAM VE TEMSİLLERİ

Giriş.....	115
Yer Kimliğinin Bireysel ve Toplumsal Boyutları	116
Yerin Anlamları: Benlik, Çevre ve Diğerleri	119
Kamusal Bir Mekân Olarak Kent Parkları ve Topluluk Duygusu.....	124
İzmirliiler İçin Kültürpark'ın Anlamı ve Kültürpark Temsilleri	126
İzmir Kültürpark	126
Alan Araştırmasına Katılan Sosyo-Demografik Özellikler	129
Veri Toplama Araçları.....	129
Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu	130
Uygulama ve Analiz.....	130
Bulgular	131
İzmirliiler Açısından Kültürpark'ın Anlam ve Temsili: Benlik-Çevre- Diğerleri	134
Uzmanlar Açısından İzmir Kültürpark'ın Anlamı: Kültürpark Çalıştay	138
Çalıştay Sonuçları	138
Uzmanlar Açısından Kültürpark'ın Anlam ve Önemi: Benlik-Çevre- Diğerleri.....	140
Sonuç ve Öneriler	144
Kaynakça	148

5. BÖLÜM

BİLİŞSEL VE DAVRANIŞSAL COĞRAFYADA CİNSİYETÇİ BAĞLAMLAR

Giriş.....	153
Coğrafi Davranış ve Bilişte Cinsiyet Farklılıkları Hangi Açılardan ve Nasıl Çalışılmıştır?	157
Mekânsal Yetenek Türleri ve Değişen Stratejiler.....	157
Coğrafi Davranış ve Bilişte Cinsiyet Farklılıkları Hangi Teorilerle ve Nasıl Açıklanmaktadır?	163
Sonuç.....	174
Kaynakça.....	176

6. BÖLÜM

BİLİŞSEL HARİTALAR: TANIMI, TÜRLERİ VE ANALİZİ

Giriş.....	187
Mekânsal Bilgi	191
Çevresel Algı ve Mekânsal İmge (İmaj)	193
Okunabilirlik - İmgelenebilirlik	196
Bilişsel Harita	197
Bilişsel Haritaların Analiz Edilmesi.....	201
Bilişsel Haritaları Şekillendiren Değişkenler	206
Bilişsel Haritalar Nasıl Analiz Edilir? İki Örnek	211
Kaynakça.....	222

7. BÖLÜM

ZAMAN-COĞRAFYASI: HÄGERSTRAND'DE BİREY, ZAMAN-MEKÂN VE HAREKET

Giriş.....	227
Zaman-Coğrafyası: Arka Plan	230
Zaman-Coğrafyası: Notasyon Sistemi.....	233
Zaman-Coğrafyası: Uygulamalar	238
Sonuç Yerine	243
Kaynakça.....	244

8. BÖLÜM

SEYAHAT DAVRANIŞ MODELLERİ

Giriş.....	247
Seyahat Aktiviteleri Kavramları ve Araştırma Konuları	248
Turlar	248
Öncelik	249
Sınıflandırma	251
Haneler	252
Mekânsal Analizler ve Seyahat Süreçleri	253
Zaman	255
İnsanların Seyahat Davranışlarını Etkileyen Faktörler	257
Ekonomik Durum.....	257
Ulaşım İmkânları	258
Gidilecek Yerin Uzaklığı	259
Tarihi, Politik ve Kültürel İlişkiler.....	259
Seyahat Modelleme Yaklaşımları	260
Seyahat Modelleme Örnekleri.....	266
Sosyal Ağların Özellikleri.....	268
Sosyal Faaliyetlere Katılım	269
Sosyal Faaliyet – Seyahat Davranışı İlişkisi	270
Kaynakça.....	272

9. BÖLÜM

DAVRANIŞLARIMIZI YÖNLENDİREN ANLAM VE DEĞERLERİN MEKANSAL İLİŞKİSİ

Giriş: Tinsel ile Tenselin Kesiştiği Alan Olarak Coğrafya.....	275
Anlam ve Mekan (Mekanın Semantiği)	277
Coğrafya ve Sembolik Anlatı	282
Uzamsal Yön ve Düşünce Yönü	283
Soyut Kavramları Somutlaştıran Doğal Objeler	285
Yaşadığımız Dünyayı Anlama ve Anlamlandırma Sorunsalı.....	287
Bireylerin, Çevre Aracılığıyla Kendi Yaşamlarını Anlamlandırma Pratikleri ve Örnekleri.....	289
Bireylerin, Kendi Etkinlikleriyle Çevreyi Anlamlı Kılma Edimleri ve Örnekleri.....	291
Değerler Dünyası.....	293
Değerlerin Coğrafyası: Evrensel Değerlerin Yöresel Tezahürleri	294
Sonuç Yerine	296
Kaynakça	296

10. BÖLÜM

YARATICILIĞIN PSİKOCOĞRAFYASI

Giriş.....	299
Psikocoğrafyanın Tarihçesine ve Temel Kavramlarına Genel Bakış	301
Modern Çağın Kalabalıkları İçindeki Adam: Flanör (flanêur)	302
Sitüasyonist Enternasyonaller: Gösteri Toplumunda “Gösteriye Direnmek”	304
Edebî Psikocoğrafya: Kentin Büyülü ve Derin Tarafını Görme.....	307
Psikocoğrafyayı Postyapısalcı Coğrafya Bağlamında Düşünmek.....	310
Pratik, Tecessüm ve Gündelik Hayat	310
Yaratıcılığın Psikocoğrafyasına İki Örnek: W.G. Sebald ve Turgut Uyar.....	314
Kaynakça.....	321

11. BÖLÜM

YAPAY ZEKÂ VE DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Giriş.....	325
İnsan- Mekân ve Davranış	326
Yapay Zekâ (YZ)	330
Değişimler ve İlişkileri.....	342
Yapay Zekâ ile Davranışsal Coğrafya Analizi	345
Sonuç.....	346
Kaynakça.....	347

12. BÖLÜM

ÇEVRESEL ESTETİK VE KENTSEL DENEYİM

Giriş	351
Çevre-Davranış İlişkilerine Fenomenolojik Yaklaşım	354
Estetik Deneyim	358
Anlatı Olarak Kentsel Deneyim	365
İlişkisel Estetik	368
Son Söz: Çevresel Estetik Paradigma.....	379
Kaynakça.....	383